

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

Dvb. 1. Quid sit abstinentia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

efficiens in aliqua materia moderationem, potest dici pars temperantiae, seu virtus ei adiuncta. Tribus autem modis potest fieri haec moderatio. Primo, In motibus animi internis. Secundo, In motibus externis. Tertio, In rebus externis. Motus interni, quibus anima profectur aliquid, (præter concupiscentiam, quam moderatur temperantia) sunt tres. Primus est, Motus voluntatis concitate impetu passionis: & hunc refrænat continentia; qua fit vt licet pars inferior patiat magnos impetus concupiscentiæ, superior tamen non vincatur. Secundus est, Motus spei, tendentis inordinatè in excellentiam aliquam: hunc refrænat humilitas. Tertius est, Motus iræ tendens in vindic-

tam: hunc coërcet mansuetudo, cui affinis est clementia. Externa autem quæ moderatione indigent, sunt duo, motus externi, & cultus externus. Motus externos (sub quibus etiam verba intellige) temperat virtus quædam, quæ modestia morum dici potest. Cultum autem externum & omnem apparatus externum regit alia virtus, quam modestiam cultus vocare possumus. Itaque partes potentiales temperantiæ sunt continentia, humilitas, mansuetudo, clementia, & modestia duplex. Interdum tamen modestia accipitur generalius, vt continet etiam humilitatem & studiositatem, vt patet ex D. Thoma q. 143. & 160. art. 2. vbi quatuor ponit species modestiæ.

CAPVT II.

De speciebus Temperantiæ, Abstinentiæ, Sobrietate, Castitate, Pudicitia.

Habet Dubitationes 16.

DVBITATIO PRIMA.

Quid sit abstinentia.

D. Thomas quæst. 146.

Abstinentia.

ABSTINENTIA in materia temperantiæ significat propriè alimentorum subtractionem, quæ maior sit, quàm ratio temperantiæ per se postulet. non enim qui temperatè bis vescitur carnibus per diem, sumpto fortè manè ientaculo, dicitur abstinere, vel esse abstinens, sed temperans. vnde propriè significat maiorem quendam & insigniorem virtutis temperantiæ, circa cibos versantis, actum, & hanc ipsam virtutem, qua parte ad talem actum se extendit. hoc modo passim accipitur à Patribus, qui de abstinentia loquuntur, & 2. Pet. 1. *Mimstrate in scientia abstinentiam.* Tamen D. Thomas hoc loco accipit hoc nomen vt significet integram virtutem temperantiæ circa cibos; quæ aliquin nomine specifico caret, & solet nomine communi temperantiæ appellari.

Quid sit.

Abstinencia igitur hoc modo accepta, est virtus, cupiditates & delectationes esculentorum inordinatas refrænans, & in ipso vsu debitam moderationem constituens. *Inordinata* autem illæ esse possunt, vel quia trahunt ad id quod est illicitum, (v.g. ad vescendum cibo vetito) vel loco aut tempore incongruo; vel ad nimiam quantitatem; vel ad modum indecorum; vel quia nimis sunt vehementes & importunæ, non sinentes hominem aliud quàm de cibo & ventre cogitare. Hæc igitur omnia refecat & tollit virtus abstinentiæ. facit autem hoc eo modo, quo ratio & appetitus superior rationi conformis, appetitum inferiorem regere & coërcere solet, de quo supra lib. 3. cap. 1. num. 5. & 6. & 1. 2. q. 9. ar. 2.

Debita moderatio in ipso vsu requisita est, quæ valetudini & officio mentis congruit. vnde diuus Augustinus libro 10. Confess. cap. 31. *Hoc me docuisti, vt quemadmodum medicamenta, sic alimenta*

sumpturus accedam. vel certè quæ congruit castigationi corporis & carni (subiugandæ spiritui, absque notabili valetudinis læsione. etsi enim delectationes ciborum non sint appetendæ aut vsurpandæ, nisi quatenus valetudini corporis & idoneæ dispositioni mentis ad suas functiones obeundas congruit; (nisi fortè in casu aliquo particulari, ob causam extrinsecam ratio aliud poscat) tamen hæc mensura non semper est seruanda in illis subtrahendis; possunt enim occurrere circumstantiæ & iustæ causæ, ob quas expediat abstinere etiam plus quàm valetudini congruit, v.g. vt caro castigetur & spiritui subiciatur; vt pro peccatis satisfiat, &c. etiam si vires corporis minuantur: modò tamen non grauiter breui tempore valetudo frangatur, ita vt mens reddatur ad suas functiones ineptior: ea enim bona est corporis valetudo, quæ optimè menti seruit; nam corpus est propter animæ functiones.

Notandum tamen est, quando abstinentia est maior quàm ratio temperantiæ per se postulat, non semper illam fieri ex affectu virtutis, quæ sit species temperantiæ; ac proinde nec esse semper actum talis speciei formaliter: si enim fiat tantum affectu placendi Deo, erit formaliter opus charitatis; si vt satisfacias pro peccatis, erit opus penitentiæ; si vt carnem subicias spiritui, erit opus castitatis, huius enim est frangere libidinem, ac motus carnis inde sequentes, & facere illam rationi parère; si autem quia congruit tibi ad hoc vt mens sit magis idonea ad suas functiones, sic erit propriè actus huius virtutis. Ex cuiuscumque tamen virtutis affectu procedat, semper dicetur actus temperantiæ & abstinentiæ; quia est actus virtutis in materia abstinentiæ.

Porro qui abstinentiæ sunt dediti, his duo vitia potissimum vitanda sunt, *impatientia & superbia;*

P p p 2

vt ele-

4
Ex vitia
virtutis
affectu fieri
potest.

vt eleganter docet D. Gregorius, 3. parte Pastoralis, admonit. 20. *Impatientia* quidem, quia abstinentia exsiccat corpus, humores accendit, & biliosos efficit. *Superbia* verò, quia magni aestimantur ab hominibus: est enim res vulgo ardua, foris apparens, & speciem eximie sanctitatis præ se ferens. vide plura hac de re loco notato, & apud D. Augustinum lib. 10. Confess. cap. 30.

DUBITATIO II.

Quid sit ieiunium, & quoniam ad eius legitimum observationem requirantur.

D. Thomas q. 147.

6 **N**omen *ieiunij* abstinentiam ciborum importat: vnde per metaphoram transfertur ad abstinentiam vitiorum. Sic D. Basilius Hom. 1. de ieiunio dixit: *Verum ieiunium est, ab omnibus vitiis esse alienum.* & D. Augustinus Tract. 17. in Ioanem: *Ieiunium magnum & generale est, abstinere ab iniquitatibus & illicitis voluptatibus seculi.*

Ieiunium quid.

Proprie autem significat maiorem quamdam victus parsimoniam & abstinentiam, quam communis temperantia regula postulet: maiorem inquam, tum temporis diuturnitate, tum ciborum qualitate: vt enim quis proprie dicatur ieiunare, aut ieiunium colere iuxta modum loquendi Scripturæ & SS. Patrum, requiruntur hæc duo, abstinentia longior, & victus ratio durior. vnde Danielis 10. de tali ieiunio dicitur: *Panem desiderabilem non comedi, & caro & vinum non introierunt in os meum.*

7 Potest hoc variis modis fieri, vt patet ex gestis Eremitarum & Monachorum; quorum plerique solo pane & sale ad cibum, & aqua ad potum utebantur: alij etiam pane abstinebant, radicibus, herbis, vel leguminibus contenti: alij semel in die, idque ad vesperam reficiebantur: alij alternis: alij duobus, tribus, quatuor, aut pluribus interpositis; sicut Simeon Stylites, qui extra tempus Quadragesimæ, solum octauo die cibum sumebat, lupinos nimitum aqua maceratos: per totum tempus Quadragesimæ: nihil omnino, vt refert Theodoretus in Vita ipsius. Quod si fiat eo modo, quo Ecclesia omnibus fidelibus præscribit, dicetur proprie *ieiunium ecclesiasticum.*

Ieiunium ecclesiasticum.

Tria requirit.

8 Vt autem eo modo fiat, tria requiruntur. Primò, Abstinentia ciborum certi generis. Secundò, Abstinentia plurium refectioinum. Tertio, Certa refectioinis hora.

Cibi à quibus abstinendum.

Quod ad primum attinet, cibi à quibus abstinendum, sunt in primis carnes vulgò dictæ; nempe vt carnes distinguuntur à piscibus. nam & pisces suam carnem habent, sed vulgò caro non vocatur. Secundo loco, oua; sed tempore Quadragesimæ; nam extra hoc tempus Iure communi non sunt vetita, sed solæ carnes, teste diuo Thomas art. vlt. quibusdam tamen locis consuetudo ea non permittit in ieiuniis, etiam extra Quadragesimam, vt in Hispania, & quibusdam partibus Gallia, teste Nauarr. cap. 21. num. 15, vnde ibi ab illis abstinendum. Tertio, lacticinia: sed Iure communi solum tempore Quadragesimæ vetantur, extra illud permittuntur. quibusdam tamen locis consuetudo permittit lacticinia, etiam in Quadra-

gesima, exceptis paucis diebus, vt in Belgio: aliis non permittit, etiam extra Quadragesimam, sicut de ouis dictum est.

Porro hæc tria genera prohiberi tempore Quadragesimæ, patet cap. 7. Denique, dist. 4. ex Gregorio 1. *Par est, vt nos, qui his diebus a carnibus animalium abstinemus, ab omnibus quoque, quæ sementiuam trahunt originem carnis, ieiunemus; a lacte videlicet, caseo, & ouis.* Verum consuetudo hæc mitigare, sicut & alia Iura humana, potuit; cuius quantitas sit auctoritas in Ecclesia, docet D. Augustinus Epist. 68. ad Casulanum, & 119. ad Ianuarium. Itaque generatim dicendum est, ab illis cibis abstinendum tempore ieiunij, quorum vsum consuetudo loci non permittit. secus de ijs, quos permittit. Neque requiritur, vt consuetudo Ius commune relaxans, quadraginta annorum spatio bona fide fuerit obseruata, sed sufficit aliquot annorum spatium, si Prælati, præsertim Summus Pontifex sciat & non contradicat: de quo supra cap. 6. dubit. 14. vide Medinam, de Ieiunio q. 8. Olim etiam a vino abstinebant, vt colligitur ex Cyrillo catechese 3. Theophilo Alex. Epist. 3. de cyclo Paschali, & Chrystost. Homil. 6. ad populum. Verum modo non est obligatio talis abstinentiæ, saltem in Ecclesia Latina.

Secundò, Requiritur abstinentia plurium refectioinum, ita vt intra spatium diei naturalis non nisi semel corpus cibo reficiatur. hoc etfi Iure non videatur expressum, vsum tamen Ecclesiæ antiquissimus, & ratio ipsa docet: ita enim Ecclesia vult per ieiunium corpus castigari & concupiscentiam coerceri, vt tamen natura ipsa non notabiliter lædatur: læderetur autem, nisi vna refectio permitteretur: & corpus non castigaretur, si permitterentur duæ. Refectioinem intelligo sumptionem cibi ad alendum corpus.

Ex his inferunt Primò, Potus sumptionem crebriorem non vetari; vt notat D. Thomas art. 6. ad secundum: quia potus ordinatur potius ad cibi per corpus distributionem, & sanguinis refrigerium, quam vt per se corpus alat. quod si interdum alat, id per accidens est; & non tantum alit, quantum cibis. vnde Ecclesia eius rationem non habuit. quare etiam si quis eo fine vtratur, etiam immoderate, non violabit præceptum Ecclesiæ de ieiunio, etfi contra temperantiam peccet.

Potes, Vtrum immoderato potus vel cibi vsum amittatur meritum ieiunij, sicut insinuat D. Thomas art. 6. ad 2.

Respondeo, Si tantus sit excessus vt peccet mortifere, amittit meritum ieiunij, sicut & aliorum bonorum operum. si autem non peccet mortifere, non amittit absolute, sed solum ex parte. quia qua parte voluntarie abstinet à cibis ventis, & à secunda refectioine propter Ecclesiæ præceptum, meretur; quod meritum non eliditur, etiam si in vsum cibi vel potus non seruet debitam moderationem. qua tamen parte excedit, non meretur. Idem videre est in pluribus aliis operibus externis, quæ multis partibus constant, vt in oratione, Sacro audiendo, distribuenda eleemosyna, concionando, studendo, &c.

Inferunt Secundò, Non prohiberi etiam vsum electuariorum, & conditorum; quia non sumuntur vt alimenta, sed vt medicamenta. nisi quis hæc sumat magna copia in fraudem ieiunij, vt diuus Thomas art. 6. ad 3. ait.

Infer-